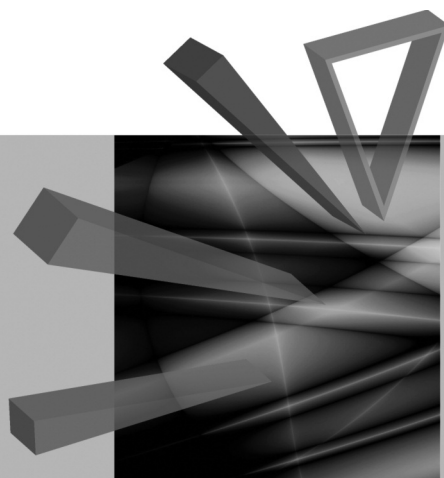

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

245

Ekonomia

pod redakcją
Jerzego Sokołowskiego
Magdaleny Rękas
Grażyny Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Tomasz Bernat, Waclaw Jarmołowicz, Elżbieta Kryńska,
Andrzej Miszczuk, Marzanna Poniatowicz, Stanisław Swadźba,
Grażyna Wolska, Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska, Dorota Pitulec

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-205-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa: Ocena stanu kapitału intelektualnego przedsiębiorstw Podkarpacia na podstawie wyników badań empirycznych.....	13
Jan Borowiec: Wahania cykliczne a zmiany realnego efektywnego kursu walutowego w strefie euro.....	23
Katarzyna Czech: Ewolucja realizacji zrównoważonego rozwoju w Polsce	34
Karolina Drela: Utrata pracy w XXI wieku.....	44
Malgorzata Gajda-Kantorowska: Kontrowersje wokół metod pomiaru stabilności wzrostu gospodarczego.....	55
Malgorzata Gasz: Działania stabilizujące gospodarkę Unii Europejskiej w warunkach kryzysu finansów publicznych.....	65
Łukasz Goczek: Porównanie skuteczności polityki fiskalnej i monetarnej na panelowej próbie wektorowo-autoregresyjnej.....	77
Alina Gorczyńska, Danuta Szwajca: Dekoniunktura gospodarcza a restrukturyzacja naprawcza przedsiębiorstwa.....	88
Beata Guziejewska: Kredyty zagrożone i rezerwy celowe na tle ogólnej sytuacji w sektorze bankowym w latach 2008-2010.....	98
Anna Horodecka: Rola prądów filozoficznych w kształtowaniu metodologii nauk ekonomicznych.....	110
Robert Huterski: Wybrane aspekty quasi-fiskalnej działalności Systemu Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych.....	120
Marcin Idzik: Zastosowanie gradacyjnego modelu w analizie zaufania do banków i innych instytucji finansowych w Polsce.....	129
Michał Jurek: Koncepcje monetarne D.H. Robertsona i ich wykorzystanie do analizy ilościowej i dochodowej teorii pieniądza.....	139
Tomasz Kacprzak: Bezpieczeństwo pracy a bezpieczeństwo zatrudnienia w Polsce w kontekście <i>flexicurity</i>	148
Marcin Kalinowski: Krytyka korporatywizmu z perspektywy nowej ekonomii politycznej.....	160
Dariusz Kielczewski: Koncepcja ekonomii zrównoważonego rozwoju.....	170
Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska: Taksonomiczne ujęcie sytuacji makroekonomicznej państw Unii Europejskiej w latach 2001, 2005 I 2009.....	179
Aldona Klimkiewicz: Konsekwencje podwyższenia wieku emerytalnego kobiet dla rynku pracy.....	191

Ryszard Kowalski: Liberalne państwo dobrobytu wobec najsłabszych grup społecznych.....	201
Sylwester Kozak: Rola banków w dystrybucji produktów ubezpieczeniowych w Polsce w latach 2002-2010.....	210
Sylwester Kozak: Zmiany w strukturze kredytów dla sektora niefinansowego w Polsce w latach 2001-2010	222
Jakub Kraciuk: Wpływ światowego kryzysu finansowego z 2008 roku na gospodarkę Niemiec	233
Mirosław Krajewski: Kapitał ludzki w procesie zarządzania wartością przedsiębiorstwa	243
Barbara Kryk: Szanse i zagrożenia zatrudnienia nosicieli wirusa HIV w opinii studentów.....	253
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa bankowego.....	263
Robert Kurek: Asymetria informacji na rynku ubezpieczeniowym	272
Katarzyna Kuźniar-Żyłka: Media jako uczestnik procesu informacyjnego w warunkach gospodarki opartej na wiedzy.....	283
Joanna Latuszek: Globalizacja a nierówności między państwami.....	293
Renata Lisowska, Dorota Starzyńska: Działalność innowacyjna polskich przedsiębiorstw przemysłowych na przykładzie województwa łódzkiego	303
Józef Łobocki: Sektor finansowy a kapitał społeczny.....	314
Łukasz Menart: Kluczowe obszary działań menedżera klastra.....	324
Aneta Mikula: Poziom ubóstwa i deprywacji materialnej dzieci w krajach Unii Europejskiej	336
Michał Moszyński: Idee ładu gospodarczego w procesie transformacji systemowej byłej NRD – oczekiwania a rzeczywistość.....	347
Arnold Pabian: Zrównoważona produkcja w gospodarce przyszłości. Perspektywy i bariery rozwoju	357
Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtlyk: Efektywność państwowych wyższych szkół zawodowych w latach 2004-2010	367
Iwona Pawlas: Społeczno-ekonomiczny rozwój krajów Unii Europejskiej w świetle badań taksonomicznych.....	377
Renata Pęciak: Działania Jeana-Baptiste’a Saya na rzecz instytucjonalizacji nauki ekonomii	386
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjność w dobie postindustrialnej....	396
Adriana Politałaj: Efektywność centrów integracji społecznej w zakresie przeciwdziałania długotrwałemu bezrobociu	407
Magdalena Rękas: Ulgi prorodzinne jako element polityki rodzinnej w wybranych krajach Unii Europejskiej	418
Wioleta Samitowska: Ekonomia społeczna wobec wyzwań rynku pracy	432
Anna Skórska: Zmiany sytuacji na polskim rynku pracy jako konsekwencja kryzysu gospodarczo-finansowego.....	443

Grzegorz Sobiecki: Pieniądz doskonały.....	453
Małgorzata Solarz: Wady i zalety mikropożyczek jako narzędzia inkluzji finansowej sprzyjającego wzrostowi dobrobytu	463
Robert Stanisławski: Potrzeby w zakresie rozwoju innowacyjnego małych i średnich przedsiębiorstw nieinnowacyjnych (w świetle badań własnych)	474
Bogusław Stankiewicz: Makroekonomiczny model turystyki medycznej w Polsce – podstawowe uwarunkowania badań	486
Dariusz Eligiusz Staszczak: Znaczenie globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego dla zmian światowego systemu ekonomiczno-politycznego.	497
Feliks Marek Stawarczyk: Kryzys na przykładzie Argentyny a ekonomiczne problemy Grecji	507
Stanisław Swadźba: System gospodarczy Polski i Republiki Czeskiej. Analiza porównawcza.....	517
Maciej Szczepankiewicz: Badanie potencjału innowacyjnego studentów	527
Maciej Szumlański: Wzrost kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej	537
Sylwia Talar: Crowdsourcing jako efektywna forma współpracy.....	548
Jacek Tomkiewicz: Strefa euro wobec kryzysu finansowego	558
Magdalena Tusińska: Czy wzrost gospodarek krajów Unii Europejskiej jest inteligentny?	568
Monika Utzig: Zadłużenie gospodarstw domowych w monetarnych instytucjach finansowych.....	579
Monika Walicka: Podatkowe uwarunkowania konkurencyjności małych przedsiębiorstw	590
Grzegorz Wałęga: Społeczno-ekonomiczne determinanty zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce.....	600
Grażyna Węgrzyn: Uwarunkowania ekonomiczne innowacji w sektorze usług.....	611
Anna Wildowicz-Giegiel: Uwarunkowania kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach	622
Sylwia Wiśniewska: Budowa współpracy nauki z gospodarką wyzwaniem dla polityki innowacyjnej państwa	633
Renata Wojciechowska: Problem metody badawczej w ekonomii	643
Jarosław Wojciechowski: Wpływ zaburzenia preferencji czasowej na wysokość bezrobocia równowagi na przykładzie Polski	652
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Efektywność kosztowa aktywnych programów rynku pracy w województwie śląskim w latach 2005-2010 ...	663
Urszula Zagóra-Jonszta: Sektor bankowy w drugiej Rzeczypospolitej	674
Małgorzata Zielenkiewicz: Stopień regulacji publicznej a poziom życia	685
Mariusz Zieliński: Polityka fiskalna a kryzys gospodarczy w wybranych krajach Unii Europejskiej	695

Summaries

Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa: Assessment of intellectual capital level in enterprises of Podkarpackie Voivodeship based on empirical research results.....	22
Jan Borowiec: Cyclical fluctuations and changes in real effective exchange rate in the euro zone	33
Katarzyna Czech: Evolution of the implementation of sustainable development in Poland	42
Karolina Drela: Job loss in the 21st century	54
Malgorzata Gajda-Kantorowska: Controversy over the methods of measurement of economic growth sustainability	64
Malgorzata Gasz: Performance management stabilizing European Union in an economic public finance crisis.....	76
Lukasz Goczek: Comparison of the effectiveness of fiscal and monetary policy in a panel vector autoregressive model.....	87
Alina Gorczyńska, Danuta Sz wajca: Economic downturns and repair restructuring of a company	97
Beata Guziejewska: Non-performing loans and dedicated reserves against the general state of banking sector in Poland in 2008-2010.....	109
Anna Horodecka: The influence of philosophical schools on the methodology of economics.....	119
Robert Huterski: Selected aspects of quasi-fiscal activities of the Federal Reserve System of the United States.....	128
Marcin Idzik: The use of a gradation model in the analysis of trust in banks and other financial institutions in Poland.....	138
Michał Jurek: Monetary concepts of D.H. Robertson and their use for the analysis of the quantity and income theory of money	147
Tomasz Kacprzak: Job security and employment security in Poland within the context of flexicurity.....	159
Marcin Kalinowski: The criticism of corporatism from the new political economy perspective	169
Dariusz Kielczewski: Conception of the economics of sustainable development	178
Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska: A taxonomic view of the European Union states macroeconomic situation in 2001, 2005 and 2009	190
Aldona Klimkiewicz: Consequences of the increase of women's retirement age for the labour market.....	200
Ryszard Kowalski: Liberal welfare state and the most vulnerable social groups	209
Sylwester Kozak: The role of banks in the insurance products distribution in Poland between 2002 and 2010	221

Sylwester Kozak: Changes in the structure of loans to the nonfinancial sector in Poland in 2001-2010.....	232
Jakub Kraciuk: The influence of the world financial crisis of 2008 on the economy of Germany	242
Mirosław Krajewski: Human capital in the process of management of the company's value	252
Barbara Kryk: Chances and threats of employment for carriers of HIV in students' opinion.....	262
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing in the creation of banking company value	271
Robert Kurek: Information asymmetry on the insurance market.....	282
Katarzyna Kuźniar-Żyłka: Media as a participant of information process in terms of the knowledge-based economy.....	292
Joanna Latuszek: Globalization and inequality between states	302
Renata Lisowska, Dorota Starzyńska: Innovation activity of Polish manufacturing enterprises based on the example of Łódź Voivodeship.....	313
Józef Łobocki: Financial sector and social capital	323
Łukasz Menart: Key areas for cluster manager's activities.....	335
Aneta Mikula: Level of poverty and material deprivation of children in the European Union countries	346
Michał Moszyński: Ideas of economic order in the process of economic transformation of the former GDR – expectations and reality	356
Arnold Pabian: Sustainable production in the economy of future, perspectives and barriers of development	366
Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtłyk: Efficiency analysis of state higher vocational schools in 2004-2010	376
Iwona Pawlas: Socio-economic development of European Union economies in the light of taxonomic analysis.....	385
Renata Pęciak: Jean-Baptiste Say's actions for institutionalisation of economics.....	395
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovation in post-industrial era.....	406
Adriana Politaj: Effectiveness of centres of social integration in scope of counteraction of long-term unemployment	417
Magdalena Rękas: Family taxation as an instrument of family policies in selected EU countries	431
Wioleta Samitowska: Social economy towards labour market challenges.....	442
Anna Skórska: The changes on Polish labour market as a result of the economic and financial crisis	452
Grzegorz Sobiecki: The perfect currency	462
Małgorzata Solarz: Advantages and disadvantages of micro-loans as the tool of financial inclusion enhancing wealth growth.....	473
Robert Stanisławski: The needs of SMS sector (no-innovative enterprises) for the innovative development (in the lights of own research)	485

Bogusław Stankiewicz: Macroeconomic model of medical tourism in Poland – basic conditions of research.....	496
Dariusz Eligiusz Staszczak: Importance of the global financial-economic crisis for the world economic-political system changes	506
Feliks Marek Stawarczyk: Crisis on the example of Argentina and the economic problems in Greece	516
Stanisław Swadźba: Economic system of Poland and the Czech Republic. Comparative analysis.....	526
Maciej Szczepankiewicz: Research of student's innovative potential.....	536
Maciej Szumlański: Human capital growth in the European Union.....	547
Sylvia Talar: Crowdsourcing as an effective model of cooperation.....	557
Jacek Tomkiewicz: Euro-zone and the financial crisis	567
Magdalena Tusińska: Is economic growth of the European Union countries smart?.....	578
Monika Utzig: Liabilities of households in monetary financial institutions ...	589
Monika Walicka: Tax impact on competitiveness of small enterprises.....	599
Grzegorz Wałęga: Socio-economic determinants of household debt in Poland	610
Grażyna Węgrzyn: Economic determinants of innovation in the service sector	621
Anna Wildowicz-Giegiel: Conditions of intellectual capital creation in Polish enterprises	632
Sylvia Wiśniewska: Building cooperation between science and business as a challenge for innovation policy of state.....	642
Renata Wojciechowska: Problem of research method in economy.....	651
Jarosław Wojciechowski: Impact of time preferences disturbance on the level of balance unemployment, based on the example of Poland.....	662
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Cost efficiency of active labour market programmes in Silesian Voivodeship in 2005-2010	673
Urszula Zagóra-Jonszta: Banking sector in the Second Republic of Poland	684
Małgorzata Zielenkiewicz: The degree of public regulation and the standard of living.....	694
Mariusz Zieliński: Fiscal policy and economic crisis in selected European Union countries.....	704

Robert Kurek

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ASYMETRIA INFORMACJI NA RYNKU UBEZPIECZENIOWYM*

Streszczenie: W artykule podjęty został temat zjawiska asymetrii informacji na poziomie relacji zakład ubezpieczeń–klient (interesariusz informacji) w podziale na ujęcia, gdy zakład ubezpieczeń ma przewagę informacyjną i gdy posiada ją klient. Opracowanie skupia się na możliwościach łagodzenia głównych negatywnych następstw asymetrii: hazard moralny, antyselekcja ryzyk i kosztowna weryfikacja stanu. Działania te polegają na zwiększaniu dostępu do informacji, umożliwiają pełne jej wykorzystanie oraz polegają na minimalizowaniu skutków, tak by nie dochodziło do rezygnacji z transakcji przez stronę, która czuje się niedoinformowana. Zwiększenie symetrycznego dostępu do informacji wpływa na efektywność rynku i prowadzi do sytuacji, w której mechanizm rynkowy jest w stanie efektywniej zagospodarować istniejące zasoby.

Słowa kluczowe: informacja, asymetria informacji, rynek ubezpieczeniowy.

1. Wstęp

W przypadku uczestników rynku ubezpieczeniowego kwestie symetrycznego dostępu do informacji lub jego przeciwieństwa – asymetrii informacji można rozpatrywać na dwóch płaszczyznach: w relacji organ nadzoru–zakład ubezpieczeń oraz w relacji zakład ubezpieczeń–klient. W pierwszym przypadku ze względu na kompetencje państwowego organu nadzoru problemu asymetrii praktycznie się nie analizuje¹, a w drugim przypadku asymetria informacji może się pojawić po stronie zakładu ubezpieczeń lub po stronie klienta.

Celem opracowania jest analiza zjawiska asymetrii informacji pomiędzy głównymi uczestnikami rynku ubezpieczeniowego, jakimi są zakłady ubezpieczeń i ich klienci, z rozróżnieniem, że raz jedna, a raz druga strona może być w gorszej pozycji informacyjnej. Dostęp do informacji i możliwość jej wykorzystania wpływa na zachowania podmiotów, determinując określone postawy zakładów ubezpieczeń i ich

---

* Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki.

¹ Analiza zjawiska asymetrii informacyjnej w relacji organ nadzoru – zakład ubezpieczeń jest przedmiotem innego opracowania autora.

klientów, a przedmiotem analizy będą także możliwe do podjęcia przez obie strony działania, które skutki asymetrii mogą minimalizować i niwelować ograniczone możliwości rozpoznawania atrybutów drugiej strony.

2. Istota asymetrii informacji

Asymetria informacji jest zjawiskiem, które występuje, gdy poszczególne strony transakcji dysponują różną „liczbą” i jakością informacji dotyczącą rynku, instrumentu, produktu (usługi) czy też podmiotu oferującego. Upraszczając, asymetria oznacza sytuację, w której jedna ze stron gry rynkowej posiada więcej informacji od drugiej, a to oznacza, że znajduje się w uprzywilejowanej pozycji informacyjnej.

Za prekursora uwzględniania roli wiedzy i informacji w gospodarce oraz tezy, że niepełna informacja prowadzi do nieefektywności i zaburzeń na rynku, uważany jest Friedrich A. von Hayek², a pojęcie „asymetrii informacyjnej” wprowadził do ekonomii James A. Mirrlees³. Jedną ze współczesnych definicji asymetrii informacji – sformułowanej jako „część uczestników rynku jest lepiej poinformowana” – posługiwał się M. Spence⁴. Analizował on w swych pracach problem, jak w warunkach niepewnej informacji kupujący i sprzedający (lub pracodawcy i pracobiorcy) spotykają się na rynku i w jaki sposób rozpoznają atrybuty drugiej strony, by pokonywać bariery konkurencji. Skutki występowania asymetrii informacji, które prowadzą do „zaburzeń w rachunku ekonomicznym podmiotów transakcji, co jest przyczyną suboptymalnych decyzji gospodarczych w skali mikro, w skali makro zaś prowadzą do nieefektywnej (w sensie Pareta) alokacji zasobów”, opisane zostały przez J. Stiglitz⁵. W tym ostatnim znaczeniu asymetria informacji jest jedną z przyczyn zawodności rynku, czyli sytuacji, w której mechanizm rynkowy nie zapewnia efektywnego wykorzystania zasobów⁶, a całkowity brak informacji na temat danego zjawiska może nawet prowadzić do zaniku rynku⁷, o czym pisał G.A. Akerlof⁸.

---

² Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w 1974 r., m.in. za „pionierskie badania w dziedzinie teorii pieniądza i cykli koniunkturalnych”.

³ J.A. Mirrlees za badania relacji między przedsiębiorstwami prywatnymi a rządem w kontekście asymetrii informacyjnej otrzymał w 1996 r. Nagrodę Nobla. W 1996 r. Nagrodę Nobla otrzymał również W. Vickrey za wkład w rozwój teorii działania w warunkach, gdy zdobycie pełnej informacji o rynku nie jest możliwe.

⁴ Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w 2001 r. za prace nad asymetrią informacji – analizą sytuacji rynkowych, w których „część uczestników jest w uprzywilejowanej pozycji informacyjnej w stosunku innych”, oraz analizy dotyczące konsekwencji przyjęcia założeń o istnieniu pełnej i doskonałej informacji na rynkach dla tezy o efektywności alokacji rynkowej.

⁵ Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w 2001 r.; zob. przypis 5.

⁶ J. Sloman, *Podstawy ekonomii*, PWE, Warszawa 2001, s. 232.

⁷ G.A. Akerlof, *The Market for „Lemons”*: *Quality Uncertainty and the Market Mechanism*, „The Quarterly Journal of Economics” 1970, nr 84 (3), s. 488-500.

⁸ Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w 2001 r.; zob. przypis 5.

W klasycznej teorii zajmującej się asymetrią informacji stroną, która posiada wszystkie dostępne informacje i jest lepiej poinformowana, określa się jako pełnomocnika (agenta). Z kolei strona poinformowana gorzej, nieposiadająca pełni informacji, to mocodawca (pryncypał)⁹. W relacji tej może dochodzić do dwóch zasadniczych grup problemów: negatywna selekcja i hazard moralny, które nazywane są także problemami pełnomocnictwa (problemami agencji) i wynikają ze specjalizacji oraz delegowania zadań. Pierwsza grupa dotyczy sprzeczności interesów pryncypała i agenta oraz trudności w kontrolowaniu zawartego kontraktu. Druga wiąże się ze skłonnością do ryzyka – mniejszą u agenta. Pojawiają się także koszty agencji¹⁰, strona poinformowana gorzej dąży bowiem do uzyskania pełnej informacji, a to oznacza kosztowną weryfikację istniejącego stanu. Zbliżone relacje występują również na rynku ubezpieczeniowym, gdzie zależności między ubezpieczającymi a zakładami ubezpieczeń pozwalają na analizę zjawiska asymetrii informacyjnej.

Jak powiedziano wcześniej, asymetrię informacji na poziomie relacji zakład ubezpieczeń–klient można rozpatrywać zarówno z punktu widzenia zakładu ubezpieczeń, jak i z punktu widzenia klienta. Raz jedna, a raz druga strona może być w lepszej sytuacji informacyjnej, a opisanie zjawiska z obu punktów widzenia pozwoli na poznanie mechanizmu i istoty asymetrii informacji z uwzględnieniem specyfiki rynku ubezpieczeniowego, a także ułatwi wyodrębnienie możliwych do podjęcia działań ograniczających prawdopodobieństwo wystąpienia i minimalizujących zaistniałe skutki.

3. Asymetria informacyjna po stronie zakładów ubezpieczeń – potencjalne skutki i możliwości jej minimalizowania

W przypadku asymetrii informacyjnej po stronie zakładów ubezpieczeń to zakład ubezpieczeń jest stroną w gorszej, a klient w lepszej pozycji informacyjnej. Asymetria informacji wiąże się z przedmiotem prowadzonej przez zakłady ubezpieczeń działalności – łagodzeniem skutków zdarzeń losowych. Aby działalność tę prowadzić, niezbędna jest wiedza i informacje na temat przyjmowanego do ubezpieczenia ryzyka. Nierównomierny rozdział informacji pomiędzy stronami może powodować zaprzestanie kontaktów, co zostało opisane fenomenem antyselekcji ryzyka¹¹, prowadzącym do nieubezpieczalności¹² i zaniku rynku.

---

⁹ S.J. Grossman, D.O. Hart, *An Analysis of the Principal. Agent Problem*, „Econometrica” 1983, vol. 51, no. 1, s. 7-8.

¹⁰ F.S. Mishkin, *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 251-273.

¹¹ G.A. Akerlof, wyd. cyt., s. 488-500.

¹² W przypadku rynku ubezpieczeniowego nie oznacza to oczywiście, że brak informacji na temat potencjalnego ryzyka skutkuje całkowitym brakiem jego ubezpieczalności. Istnieją takie rodzaje ryzyka, które mimo braku informacji statystycznych, dzięki teorii prawdopodobieństwa i teorii prawa wielkich liczb są ubezpieczalne (ubezpieczenia satelitarne, elektrowni atomowych), a nawet ubezpieczalne

Potencjalny klient zakładu ubezpieczeń ma większą wiedzę na temat ryzyka, które chce ubezpieczyć (zna stan zabezpieczeń, ma informacje o własnym zdrowiu lub jest w stanie precyzyjnie określić kondycję przedmiotu ubezpieczenia), natomiast zakład ubezpieczeń informacji tych nie posiada. Antyselekcja ryzyk wyraża się chęcią ubezpieczenia „gorszych” ryzyk i nieubezpieczenia „lepszych”. Dla zakładu ubezpieczeń oznacza to przyjmowanie ryzyk wysoce szkodowych, czego następstwem jest konieczność podwyższania składek, co z kolei prowadzi do braku zainteresowania danym ubezpieczeniem (jest zbyt drogie) i może skutkować zaniemieniem rynku.

Skutkiem asymetrii informacji jest także zjawisko tzw. hazardu moralnego (*moral hazard*), co dla samych firm ubezpieczeniowych jest sprawą nawet poważniejszą aniżeli antyselekcja. Problem ten ma naturę moralną, gdyż fakt posiadania ubezpieczenia osłabia chęć dbałości o przedmiot ubezpieczenia (mienie, zdrowie, życie) oraz zmniejsza czujność i zapobiegliwość ubezpieczonego w stosunku do zagrażających mu ryzyk. Tym samym prawdopodobieństwo zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego wzrasta, o czym zakład ubezpieczeń nie wie. Ten skutek asymetrii informacji także prowadzi do nieubezpieczalności ryzyk, ponieważ ograniczenie u ubezpieczonych bodźców do zapobiegania ryzykom (nadużycie faktu posiadania ubezpieczenia) zwiększa szkodowość i zarazem składkę ubezpieczeniową, przez co w ostateczności zakup ubezpieczenia przestaje być atrakcyjny i umowy nie są zawierane.

Antyselekcja jest rodzajem zachowania się kandydata na ubezpieczonego, który odczuwając ponadprzeciętnie zagrażające mu ryzyko, będzie chciał się ubezpieczyć. Hazard moralny jest rodzajem zachowania następującego po zawarciu umowy ubezpieczenia i polega na zmniejszeniu czujności oraz zapobiegliwości ubezpieczonego w stosunku do zagrażających mu ryzyk. Antyselekcja jest zachowaniem *a priori*, a ryzyko moralne *a posteriori*, biorąc pod uwagę moment podpisania umowy ubezpieczenia¹³, i w obu przypadkach zakład ubezpieczeń jest w gorszej sytuacji informacyjnej, przez co może podjąć niewłaściwe decyzje – w pierwszym przyjmuje do ubezpieczenia ryzyko o wysokim stopniu prawdopodobieństwa wystąpienia, a w drugim nie podwyższa składki za zwiększone ryzyko. Cechą wspólną obydwu zachowań jest wzrost wypłacanych odszkodowań, co może prowadzić do nierównowagi w gospodarce finansowej zakładu ubezpieczeń. W ostateczności przeniesienie zjawiska na wiele zakładów ubezpieczeń doprowadza do zaburzeń na rynku i w efekcie do jego zaniku.

W przypadku antyselekcji ryzyk zapobieganie skutkom asymetrii informacyjnej jest możliwe m.in. poprzez różnicowanie wysokości składki (realizowanie zasady składki sprawiedliwej), czyli płacenie przez ubezpieczającego składki w ścisłym

---

są tylko ze względów marketingowych lub prestiżowych (ubezpieczenia od porwania przez kosmitów lub ubezpieczenia głosu, nóg, piersi gwiazd show biznesu itp.).

¹³ M. Fedor, *Ubezpieczenia a ryzyko moralne*, Portal Gazety Ubezpieczeniowej 26.06.2003, www.gu.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=7162&Itemid=140.

związku z ryzykiem wnoszonym do wspólnoty ubezpieczeniowej¹⁴. Stosowanie przez firmy ubezpieczeniowe coraz bardziej rozwiniętych kryteriów taryfikacji pozwala tworzyć coraz bardziej jednolite wspólnoty ryzyk, co minimalizuje zjawisko antyselekcji, jednak pozyskiwanie wiedzy na temat ryzyka jest czasem niemożliwe albo połączone jest z wysokim kosztem. Powoduje to, że jedynie w niektórych przypadkach firma ma ekonomiczny motyw do indywidualnej oceny ryzyka (np. szczegółowe badania lekarskie przy wysokiej sumie ubezpieczenia na życie). Innym sposobem umożliwiającym realizowanie zasady składki sprawiedliwej jest selekcjonowanie (grupowanie, separowanie). Polega ono na tym, że gorzej poinformowana strona umowy (zakład ubezpieczeń) tak projektuje warunki wyboru dokonywanego przez stronę, która ma przewagę informacyjną (klient), by dokonała ona samoselekcji. Znajduje to wyraz w oferowaniu zróżnicowanych ubezpieczeń, tak by klient zakładu ubezpieczeń (strona lepiej poinformowana) sam określił, jakie ubezpieczenie pasuje do jego charakterystyki. Działanie takie jest skuteczne tylko tam, gdzie możliwe jest duże różnicowanie ubezpieczeń, a na zmienne, które można różnicować, wrażliwa jest strona lepiej poinformowana (klient), np. uzależnienie wysokości składki od ryzyka lub wprowadzenia dodatkowych zabezpieczeń.

Ograniczanie asymetrii informacji możliwe jest również poprzez działania wyprzedzające, gdzie np. przeprowadzenie badań rynkowych pozwala na zapoznanie się z preferencjami i gustami potencjalnych klientów¹⁵. Działania takie wprawdzie nie mogą całkowicie znieść asymetrii informacyjnej, ale mogą skutecznie zredukować jej zakres. Zapobieżenie zjawisku asymetrii informacyjnej jest również możliwe poprzez narzucenie obowiązku ubezpieczenia. Nie jest to wprawdzie działanie w gestii zakładów ubezpieczeń (obowiązek wynika ze stosownych aktów prawnych), jednak wówczas ubezpieczeni są wszyscy członkowie danej grupy i szczegółowość informacji nie jest już tak istotna.

W przypadku hazardu moralnego działania łagodzące skutki asymetrii informacji polegają na zapobieganiu jego pojawianiu się. Mogą być stosowane proste rozwiązania techniczno-ubezpieczeniowe, które prowokują ubezpieczonego do unikania szkód i zmuszają go do bardziej zachowawczej postawy. Najczęściej stosuje się w tym celu franszyzy lub udział własny, przez co część ewentualnej szkody pokrywa sam ubezpieczony. Stosując te mechanizmy, zakład ubezpieczeń pobudza ubezpieczonego do zachowania minimum ostrożności i wymusza na nim właściwe zachowania. Możliwe jest także uzależnienie wypłaty odszkodowania od zastosowania odpowiednich zabezpieczeń zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia szkody lub też kontrola ryzyka w trakcie trwania umowy (zakład ubezpieczeń zwiększa wiedzę o ubezpieczonym ryzyku, by złagodzić asymetrię informacyjną).

¹⁴ T. Sangowski, *Gospodarka finansowa zakładu ubezpieczeń – wybrane problemy*, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 1995, s. 27-29.

¹⁵ T. Nguyen, R. Molinari, *Versicherungsaufsicht in Deutschland. Zur Notwendigkeit der Versicherungsregulierung in der Marktwirtschaft*, Schriften der Wissenschaftlichen Hochschule Lahr, Lahr 2009, s. 11.

Istotne jest również realizowanie zasady (ubezpieczenia majątkowe) polegającej na tym, że ubezpieczenie nie może być źródłem korzyści ponad to, co uległo zniszczeniu (utracie). Jej stosowanie nie jest wprawdzie zależne od samych zakładów ubezpieczeń (wynika z przepisów prawa), zapobiega jednak potencjalnym oszustwom polegającym na próbach wyłudzenia odszkodowania i zakładom ubezpieczeń, a na polu asymetrii informacyjnej ogranicza koszty weryfikacji posiadanych informacji.

4. Asymetria informacyjna po stronie klienta (interesariusza) – potencjalne skutki i możliwości jej minimalizowania

W przypadku asymetrii informacyjnej po stronie klientów nierównowaga informacyjna wynika z postawy zakładu ubezpieczeń, który jest uczestnikiem rynku posiadającym lepsze w porównaniu z klientami informacje. Zakład ubezpieczeń zainteresowany jest sprzedażem ubezpieczenia i ukazaniem swego pozytywnego wizerunku, dlatego też przedstawia głównie zalety swojej oferty i prezentuje siebie w najkorzystniejszym świetle. Nie informuje klienta o wszystkich aspektach swej działalności, np. o przejściowych (trwałych) kłopotach finansowych, braku wypłacalności, opóźnieniach w wypłacie odszkodowania, procesach sądowych. Oczywiście, asymetria informacji może mieć miejsce nie tylko w stosunku do klienta. W gorszej pozycji informacyjnej mogą być także inni uczestnicy rynku (właściciele, klienci, kontrahenci), którzy zainteresowani są dokonaniem oceny (produktu, działalności zakładu ubezpieczeń). Niekorzystny wpływ na funkcjonowanie rynku związany z asymetrią informacji może być nawet eskalowany w związku z tym, że podmioty rynkowe (zakłady ubezpieczeń) często mają tendencję do wywoływania lub podtrzymywania asymetrii informacji umyślnie, dostrzegając w tym szansę na realizację partykularnych interesów¹⁶.

Udając się do zakładu ubezpieczeń, klient kupuje jego wiedzę i informację na temat ryzyka. Musi zdać się na jego fachowość, jeżeli chodzi o znajomość rozkładu ryzyka, ale także na jego zdolność do wywiązywania się ze zobowiązań. Nie posiadając odpowiedniej informacji (dokładnej, aktualnej, pełnej i odpowiedniej¹⁷), nie może prawidłowo ocenić jakości nabywanej ochrony ubezpieczeniowej ani dokonać właściwej oceny działalności zakładów ubezpieczeń. Podobnie jak w przypadku asymetrii informacyjnej po stronie zakładów ubezpieczeń, tak w przypadku asymetrii po stronie interesariuszy (klientów) rodzi to niewłaściwe zjawiska w postaci negatywnej selekcji (antyselekcji) oraz hazardu moralnego (pokusy nadużycia).

Negatywna selekcja polega na wyłączeniu z przekazywanych podmiotom oceniającym tych informacji, które przedstawiają firmę w niekorzystnym świetle, i upublicznieniu tylko tych informacji, które przekazują pozytywny wizerunek fir-

¹⁶ A. Ząbkowicz, *Współczesna ekonomia instytucjonalna wobec głównego nurtu ekonomii*, „Ekonomista” 2003, nr 6, s. 807.

¹⁷ C. Davenport, *America's Most Admired Corporations*, „Fortune” 30.01.1989, s. 68-94.

my. Pokusa nadużycia (hazard moralny) przejawia się chęcią manipulacji posiadaną informacją przez zakłady ubezpieczeń w celu ukrycia prawdziwego stanu (zatajanie niektórych informacji, odpowiednie dobranie i zestawienie informacji zarówno pozytywnych, jak i negatywnych, pominięcie niektórych informacji wpływające na błędne zidentyfikowanie lub brak możliwości zidentyfikowania rzeczywistości, której informacje dotyczą) lub nawet wprowadzenia w błąd. W obu przypadkach uniemożliwia to interesariuszom (klientom) dokonywanie rzetelnej oceny działalności, a podejmowane decyzje opierają się na niewłaściwych przesłankach. W związku z tym, że zakład ubezpieczeń „odpowiednio” dobrał informacje i w związku z panującym ogólnie przeświadczeniem, że „wszystko jest dobrze”, następstwem może być także brak aktywności ze strony podmiotów dokonujących oceny (np. w przypadku właścicieli – brak władczego oddziaływania, w przypadku klientów – pozostawanie w stosunku ubezpieczenia). W przypadku asymetrii informacyjnej po stronie klientów (interesariuszy) zapobieganie i minimalizowanie skutków asymetrii informacyjnej odbywać się może zarówno w skali całego rynku, jak i w skali indywidualnej.

Minimalizowanie i ograniczanie nierównowagi informacyjnej w skali całego rynku wynika z faktu, że zakłady ubezpieczeń, jako podmioty silniejsze i lepiej zorganizowane, mogłyby działać na niekorzyść podmiotów dokonujących oceny ich działalności. Konieczność zapobiegania nierównowadze w dostępie do informacji przez klientów (i innych interesariuszy) usprawiedliwia stosowanie interwencji państwa i powołanie organów nadzoru celem zapewnienia odpowiednich ram prawnych dla funkcjonowania rynku ubezpieczeniowego i redukcji jego niedoskonałości, w tym zapewnienia równego dostępu do informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom. Przykładem takiej ingerencji może być nałożenie na zakłady ubezpieczeń obowiązku generowania i upubliczniania informacji adresowanych do wszystkich interesariuszy i powołanie organów nadzoru, które mają za zadanie likwidować (minimalizować) asymetrię informacji, wspierając gromadzenie i ułatwiając dostęp do informacji na temat działalności zakładów ubezpieczeń, a także weryfikując ich prawdziwość. Dzięki takiemu rozwiązaniu informacje stają się dobrem dostępnym dla każdego uczestnika rynku, co łągodzi nierównowagę w dostępie do informacji i pozwala na minimalizowanie ograniczeń związanych z możliwościami rozpoznawania atrybutów drugiej strony. Pomimo że uczestnicy rynku są motywowani własnymi interesami¹⁸ oraz podejmują decyzje na własny użytek i we własnym interesie, to pośrednio dostarczają istotnych informacji także organom nadzoru, które w ten sposób pośrednio dokonują oceny działalności zakładów ubezpieczeń.

Minimalizowanie i ograniczanie nierównowagi informacyjnej w skali indywidualnej obejmuje aktywność samych interesariuszy, którzy docierają do wysokiej jakości informacji z wiarygodnych źródeł (informacje wtórne), doszkalają się

---

¹⁸ W.S. Jevons, *The Theory of Political Economy*, McMillan, Londyn 1965, [cyt. za:] B. Klimczak, *Etyka biznesu a etyka ekonomiczna*, <http://cebi.pl/new/pl/badania/seminarium/etyka-w-biznesie-gospodarce-i-zarzadzaniu-ebigoza.html>, 12.10.2010.

w kwestiach związanych z produktami i świadczeniem usług ubezpieczeniowych, korzystają ze specjalistycznego doradztwa (rynek usług doradczo-analitycznych), a w przypadku wątpliwości zamawiają ekspertyzy lub raporty i oceny niezależnych rzeczoznawców, którzy informacje na temat produktu lub sytuacji finansowej zakładu ubezpieczeń przedstawiają w sposób obiektywnie weryfikowalny. Drogą do zmniejszenia asymetrii informacyjnej, gdy klientowi trudno jest rozpoznać atrybuty zakładu ubezpieczeń, może być również korzystanie z usług firm, które mają odpowiednią reputację (markę) lub sygnalizują wysoką jakość oferowanych usług, potwierdzając ją wprowadzaniem normami i odpowiednimi świadectwami¹⁹. Znacząca w tym zakresie jest aktywność samych zakładów ubezpieczeń, polegająca na „dawaniu znaków”²⁰ i „sygnalizowaniu” swej wiarygodności. Jako strona w lepszej sytuacji informacyjnej, chcąc się uwiarygodnić w oczach strony gorzej poinformowanej, celem zawarcia transakcji zakłady ubezpieczeń przekazują informacje wiarygodne i rzetelne. W ich interesie jest wysyłanie „sygnałów” zmniejszających obawy strony gorzej poinformowanej, bo w przeciwnym razie mogłaby ona wycofać się z umowy. Informacja o rzetelności musi rozprzestrzenić się szeroko i nie może w żadnym wypadku być zachwiana, aby w przyszłości inne podmioty chciały zawierać transakcje z danym zakładem ubezpieczeń (pozwala klientom odróżnić „dobre” zakłady ubezpieczeń od „złych”).

5. Zakończenie

W klasycznej myśli ekonomicznej funkcjonowało założenie o doskonałym przepływie informacji pomiędzy podmiotami gospodarującymi. Oczywiście stan taki był tylko założeniem, a praktyka dowiodła, że posiadanie przez uczestników rynku doskonałej informacji o wszystkich aspektach gospodarowania jest stanem niemożliwym do osiągnięcia²¹. Na rynku ubezpieczeniowym asymetrię należy rozpatrywać w dwóch układach odniesienia – gdy klient ma przewagę informacyjną i gdy zakład ubezpieczeń jest w lepszej pozycji informacyjnej. W obu przypadkach strony chcą wykorzystać posiadaną przewagę dla własnych celów i odnieść korzyści kosztem strony gorzej poinformowanej, co dla podmiotu będącego w słabszej pozycji oznacza konieczność przedsięwzięcia wielu działań pozwalających na ochronę przed negatywnymi następstwami takiego stanu rzeczy. W ogólnym ujęciu działania te polegają na zapobieganiu pojawianiu się asymetrii i niwelowaniu nierównowagi informacyjnej, a także doprowadzaniu do sytuacji, w której strona w lepszej pozycji informacyjnej ma utrudnione możliwości jej nadużywania w stosunku do drugiej strony.

---

¹⁹ A. Blajer-Gołębiowska, *Modelowanie niepełnej informacji za pomocą teorii gier*, [w:] D. Kopycińska (red.), *Działania ekonomiczne podmiotów rynkowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007, s. 59-60.

²⁰ H.R. Varian, *Mikroekonomia*, PWN, Warszawa 1997, s. 633-634.

²¹ Zob. badania i prace noblistów zajmujących się asymetrią informacji.

W sytuacji gdy stroną poinformowaną gorzej jest zakład ubezpieczeń, ujemne następstwa asymetrii stara się on ograniczać i minimalizować zarówno przed, jak i po zawarciu umowy ubezpieczenia. Gdy następstwem asymetrii jest antyselekcja ryzyk (przed zawarciem umowy), najistotniejsza jest właściwa jej ocena (różnicowanie wysokości składki lub wprowadzanie mechanizmu samooceny) i prowadzenie działań wyprzedzających, które pozwalają na zapoznanie się z preferencjami i gustami potencjalnych klientów. W przypadku hazardu moralnego (po zawarciu umowy) działania łagodzące skutki nadużywania swej pozycji przez klientów polegają na wymuszaniu na ubezpieczonym bardziej zachowawczych postaw i zmniejszeniu prawdopodobieństwa pojawienia się szkód (kontrola ryzyka, udział własny, fransza, uzależnienie wypłaty odszkodowania od posiadanych zabezpieczeń itd.).

W sytuacji gdy stroną gorzej poinformowaną jest klient, zarówno w skali całego rynku, jak i w skali indywidualnej uzyskanie równowagi informacyjnej możliwe jest dzięki uregulowaniu kwestii dostępu do informacji o odpowiedniej jakości (interwencja państwa), powołaniu instytucji weryfikujących prawdziwość informacji (organy nadzoru państwowego) oraz pozyskiwaniu stosownych informacji przez interesariuszy we własnym zakresie. Działania minimalizujące nierównowagę informacyjną możliwe są także po stronie zakładów ubezpieczeń, które wysyłając „sygnały” o swej wiarygodności i rzetelności, ograniczają konieczność weryfikacji dostępnych informacji na ich temat.

Klasycznie ujęte skutki nierównowagi informacyjnej to negatywna selekcja i hazard moralny, obok których istotne są również koszty związane z pozyskaniem informacji i weryfikacją jej prawdziwości (kosztowna weryfikacja stanu). W wielu sytuacjach asymetria informacyjna jest blokadą w zawarciu obustronnie korzystnej transakcji, gdyż prowadzi albo do oszustwa, albo do rezygnacji z transakcji przez tę stronę, która czuje się niedoinformowana. Skutkuje to zawodnością rynku w związku z niewłaściwie podejmowanymi decyzjami, a niewystarczający przekaz informacji może prowadzić do sytuacji, w której mechanizm rynkowy nie jest w stanie efektywnie zagospodarować istniejących zasobów, co może nawet skutkować zaniemianiem rynków.

Występowanie asymetrii informacji na rynku ubezpieczeniowym rodzi zjawisko niepewności, które w każdych warunkach jest nieodłącznym elementem rzeczywistości. Brak pełnej znajomości stanu istniejącego powoduje konieczność dokonywania wyborów, jednak „gdyby człowiek znał przyszłość, nie musiałby dokonywać wyborów i nie podejmowałby działania”²². Nierównowaga w dostępie do istotnych, mających wpływ na podejmowane decyzje informacji nie jest oczywiście stanem pożądanym. Jednak zarówno przepisy prawne, jak i zwyczaje udzielania informacji nie są w stanie całkowicie zlikwidować asymetrii informacyjnej i nie pozwalają na uzyskanie pełnej transparentności. Elementem gry rynkowej jest niepewność, ryzyko i nierówny dostęp do informacji, skutkujący ograniczonymi możliwościami

²² L. von Mises, *Ludzkie działanie*, Instytut Misesa, Warszawa 2007, s. 90.

rozpoznawania atrybutów drugiej strony. Istotne jest jednak monitorowanie skali zjawiska i wdrażanie działań prowadzących do zminimalizowania jej ujemnych następstw. Należy również pamiętać, że analiza asymetrii informacyjnej opiera się na arbitralnych założeniach, dotyczących tego, w jaki sposób zachowują się (mogą się zachować) podmioty rynkowe, mając do dyspozycji większy (inny) zasób informacji. Podmioty te jednak zawsze działają na podstawie ograniczonej liczby relewantnych dla nich informacji i uzyskanie kolejnych wcale nie musi zmieniać ich decyzji.

Literatura

- Akerlof G.A., *The Market for „Lemons”: Quality Uncertainty and the Market Mechanism*, „The Quarterly Journal of Economics” 1970, nr 84 (3).
- Błajer-Gołębiowska A., *Modelowanie niepełnej informacji za pomocą teorii gier*, [w:] D. Kopycińska (red.), *Działania ekonomiczne podmiotów rynkowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007.
- Davenport C., *America’s Most Admired Corporations*, „Fortune” 30.01.1989.
- Fedor M., *Ubezpieczenia a ryzyko moralne*, Portal Gazety Ubezpieczeniowej 26.06.2003, http://www.gu.com.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=7162&Itemid=140.
- Grossman S.J., Hart D.O., *An Analysis of the Principal. Agent Problem*, „Econometrica” 1983, vol. 51, no. 1.
- Jevons W.S., *The Theory of Political Economy*, McMillan, Londyn 1965.
- Klimczak B., *Etyka biznesu a etyka ekonomiczna*, <http://cebi.pl/new/pl/badania/seminarium/etyka-w-biznesie-gospodarce-i-zarzadzaniu-ebigoza.html>, 12.10.2010.
- Mises von L., *Ludzkie działanie*, Instytut Misesa, Warszawa 2007.
- Mishkin F.S., *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Nguyen T., Molinari R., *Versicherungsaufsicht in Deutschland. Zur Notwendigkeit der Versicherungsregulierung in der Marktwirtschaft*, Schriften der Wissenschaftlichen Hochschule Lahr, Lahr 2009.
- Sangowski T., *Gospodarka finansowa zakładu ubezpieczeń – wybrane problemy*, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 1995.
- Sloman J., *Podstawy ekonomii*, PWE, Warszawa 2001.
- Varian H.R., *Mikroekonomia*, PWN, Warszawa 1997.
- Ząbkowicz A., *Współczesna ekonomia instytucjonalna wobec głównego nurtu ekonomii*, „Ekonomista” 2003, nr 6.

INFORMATION ASYMMETRY ON THE INSURANCE MARKET

Summary: The article discusses the problem of information asymmetry at the level of relations between an insurance institution and a client (information stakeholder) divided into two perspectives: when an insurance company has information advantage and when a client enjoys it. The study focuses on possibilities for mitigating major negative consequences of asymmetry, such as: moral hazard, adverse selection of risks and costly verification of the actual situation. Such activities consist in expanding access to information, facilitate its full implementation and help in minimizing the effects, which results in the fact that transactions are not cancelled by the party which feels insufficiently informed. An extension of symmetrical access to information influences market efficiency and results in the situation when market mechanism is capable of managing the existing resources in a more effective manner.

Keywords: information, information asymmetry, insurance market.